

ERÄMAIDEN JA METSIEN SUOJELUN PUOLESTA

Maire Puikko 8.3.2025

HISTORIAA

-Laki suojametsistä v.1922

-Lapin suojametsien käsittelyohjeet, Eino Oinonen, Risto Sarvas ja Gustaf Sirén v.1960

-Metsähallituksen ohjekirje v.1969; uusia ohjekirjeitä v.1976, 1981 ja 1985 (lisäksi hoitoaluekohtaisia kirjeitä v.1986)

-Napapaholainen puurajalla, Ilmo Massa. Suomen antropologinen seura 1979

-UK-kansallispuisto perustetaan v.1983: ”Inarin kunnan osalta on korvaavana toimenpiteenä tarkoitus toteuttaa Paatsjoen sillan ja tähän liittyvän noin 2 kilometrin pituisen yleisen tien rakentamishankkeet Inarijärven itäpuolisille alueille.” ”Hankkeiden toteuttaminen mahdollistaisi hakkuiden suorittamisen Paatsjoen pohjoispuolisilla metsäalueilla, jolloin metsähallitus voisi mukautua puiston perustamisen johdosta tapahtuvien hakkuiden estymiseen siirtämällä hakkuutoiminnan näille alueille.”

VETOOMUKSIA ja TOIMINTAA metsänrajametsien ja erämaiden puolesta

-Virkestysaluekomitean mietintö 1973

-Helsingin yliopiston ympäristönsuojelun laitos, Erämaatyöryhmä 10.3.1981

-SLL ry, vetoamus MMM:lle 3.7.1981

-professoreiden ja tutkijoiden allekirjoittama (27 allekirjoittajaa) esitys Valtioneuvoston jäsenille toukokuu 1982: Lapin suojametsien käyttö

-Paatsjoen metsätalousryhmän mietintö kesäkuu 1982, eriävä mielipide Yrjö Norokorpi

-MMM Luonnonvarainhoitotoimisto: Esitys erämaatyöryhmän asettamisesta maa- ja metsätalousministeriöön 1983

-lehdissä kirjoituksia mm. HS 8.11.1986: Inarijärven itäkairan hakkuu alkaa ensi syksynä ja HS 15.11.1986: Viimeinen erämaa viedään

-KESSI ITKEE -tekstin maalaus Paatsjoen siltaan, kevättalvi 1987: Ari Lehtinen ym.

-SLL ry liittokokouksen julkilausuma 12.4.1987: Arvokkaat erämaat säilytettävä jälkipolville

-Lapin luonnonsuojelupiiri huhtikuu 1987: Paatsjoen pohjoispuoliset metsät suojametsiksi

-kansanedustaja Pietikäinen ym (yht.87 allekirjoittajaa): Kirjallinen kysymys n:o 88 eduskunnalle 19.5.1987. Maa- ja metsätalousministeri Toivo T. Pohjalan vastaus 18.6.1987

-Inarijärven itäpuolisen erämaan suojelijat 5.7.1987, lehykkä Kessintieto: kopioita lehdissä olleista kirjoituksista ajalla 16.4.1987- 29.6.1987 (yht. 10 kpl)

KESSI-LIIKE myöh. ERÄMAALIIKE

-Puuta-Heinä -leiri heinäkuussa 1987 (2 viikkoa) Nellimissä, pääideoijana Sinikka Semenoja yhdessä Jacob Donner-Amnellin ja Maire Puikon kanssa. Talkoitiin kyläläisten tarpeiden mukaan heinänteossa, polttopuiden hankinnassa, rakennusten maalauksessa ym.

-Erämaaliike perustetaan: mukana edellä mainittujen lisäksi mm. Laura Räsänen, Risto Isomäki, Ahti Hänninen, Esko Aikio, Veikko Vasama, Panu Raatikainen, Timo Vartiainen, Hilikka Sarjamo , Teuvo Niemelä, Tarmo Mansikka-aho, Pekka Salokannel ym. Yhteyttä pidettiin tiedote-kirjeillä mm. Jaska Turusta, Laura Helsingistä, Esko Utsjoelta, Sinikka, Maire ja Hilikka Inarista

-Kessinhammas-lehden teko ja levitys, kesä-syky 1987: jaettiin joka talouteen Inarissa ja muuallakin asiasta kiinnostuneille/päätävälle ihmisille, painos 10 000, pyrki olemaan melkoisen kattava tietopaketti erämaa-asiasta, Pohjois-Lapin tulevaisuudesta ja kestävästä tavoista hyödyntää luonnonvaroja paikallisen kulttuurin tueksi

-Luonto-Liiton vetoamus järjestöille Kessin puolesta 27.8.1987: allekirjoittajina Ahti Hänninen, Maire Puikko, Risto Isomäki, Tarmo Mansikka-aho, Sinikka Semenoja, Petteri Niskanen (58 järjestöä tuli mukaan)

-Adressiin yksittäisten ihmisten nimien keräystä: VETOOMUS SUOMEN HALLITUKSELLE. Adressi esillä mm. Inarissa eri kaupoissa ja muissa yleisöpaikoissa kesä-syky 1987

-Taiteilijoiden allekirjoittama vetoamus erämaa-alueiden puolesta kesä-syky 1987

-Tiedemiesten allekirjoittama vetoamus, laati prof. Erkki Lähde, syky 1987

-Adressit ja vetoamukset luovutettiin Valtioneuvoston jäsenille saatekirjeen kera Helsingissä, syky 1987

VALTION YM. TOIMINTAA

-Ympäristöministeri Bärnlund sopi maa- ja metsätalousministeri Pohjalan kanssa retkestä Kessiin 22.9.1987

-SLL ry Esitys Kessin alueesta syntyneen kiistan selvittämiseksi, esitys Valtioneuvostolle 22.10.1987

-Hallituksen iltakoulu 28.10.1987: Ministeri Bärnlundin ehdotus KESSIN ASIA

-Ympäristöministeriö 26.11.1987: esitys komitean asettamisesta jonka tehtävänä on 31.12.1988 mennessä selvittää Lapin erämaa-alueiden laajuus, sijainti ja merkitys eri käyttömuotojen kannalta. Valtioneuvosto päätti asettaa komitean.

-”Komiteassa olisivat edustettuina asian kannalta keskeiset valtion viranomaiset, Lapin seutukaavaliitto, asianomaiset kunnat, paikallinen väestö, luonnonsuojelujärjestö sekä metsäteollisuus.”

-Erämaaliikkeen edustajaa esitettiin jossain tapaamisessa (missä?) mukaan (kuka esitti?) ja Esko Aikio antoi nimeksi Maire Puikko. Näin erämaaliike oli ensimmäinen vapaamuotoinen kansalaisliike, joka sai edustajan valtioneuvoston asettamaan komiteaan.

-Lapin lääninhallitus 11.2.1988 Lapin metsä 2000 -ohjelman työryhmän raportti

AKTIVISTIEN TOIMINTAA ERÄMAAKOMITEAN ASETTAMISEN JÄLKEEN

-perustettiin v.1987 lopulla työryhmät: Poroporukka (Veikko Vasama), Matkailuryhmä (Liisa Holmberg), Erämaaporukka (Sinikka Semenoja ja Veli-Risto Cajander), Metsävarat ja puuvarat (Jacob Donner-Amnell), Metsänkäsittely (Laura Räsänen), Saamelaisoikeudet (Esko Aikio)

-Lehtikirjoituksia sovittiin tehtäväksi niin että kirjoittajataitoiset kirjoittavat valmiita juttuja ja allekirjoittajiksi laitetaan eri henkilöitä, jolloin lehdet julkaisevat paremmin

-Kirjeitä KESSISTÄ -kirja v.1988: Maire Puikko, Sinikka Semenoja, Esko-Juhani Tennilä, Pertti Veijola

-Pohjoinen erämaa KESSI-VÄTSÄRI -kirja 1988: eri kirjoittajia mm. Pentti Linkola, valokuvat Seppo Lammi

-Erämaaliike toimi v.1988: Erämaaseminaari 14.6. Inari; Kessi-liikkeen järjestämä lehdistötilaisuus huhtikuun; Paneelikeskustelu erämaista 9.5. Helsinki; Kessi-näytelmä 17.4. Oulu; osallistuminen Nuukuusviikkoon 18.-24.4. (Helsinki?) ja Maailman ympäristöpäivään 5.6. Pallas. Otettiin yhteyttä toimittajiin lehdistössä, radiossa ja TV:ssä jotta tekisivät ohjelmia Lapin erämaista. Kansainvälinen vetoomuskampanja, yhteyden otto eri saamelaisjärjestöihin. Tietopaketti ja siitä tehty kansainvälinen ilmaisjakelupainoksena. Inariopistolla talkooviikko 20.-23.6. Leiri Kutturassa 23.-31.7. Suunniteltiin erämaa- ja metsäseminaria syksyksi sekä junailtiin yhteispohjoismaista kansainvälistä kansalaisjärjestövetoomusta erämaa-asiasta ja alkuperäiskansojen oikeuksista. Aloitettiin uusi kansalaisjärjestövetoomus, syksyyn asti kerättiin nimiä.

-Muiden erämaatoimintaa v.1988: Pohjois-Kalotin ympäristökonferenssi 1.-3.7. Norja Nordreisa Tromssan lähellä, Suomen Luontokuvaajat ry 25.-30.7. Inari, Luonto-Liitto kesäpäivä 5.-10.8. Nellim, FURA ruotsalainen lakimetsien puolustusjärjestö järjesti kansainvälisen erämaatapahtuman Pohjois-Ruotsin Wilhelminassa.

-Sápmelas -lehden teemanumero Saamelaiset ja luonto 1988: ”Kessi merkitsee paljon saamelaisille”, ”Komitea selvittää Saamenmaan metsäalueet”

ERÄMAAKOMITEA V.1988

-kokouksia noin kuukauden kahden välein, muita tapaamisia mm. yön yli maastoretki Hammastunturiin moottorikelkoilla, ilmasta käsin alueisiin tutustuminen helikopterin kyydissä (itse en osallistunut), Paadarskaidissa erämaametsien hakkuutapoihin tutustuminen

-Erämaaliikkeen vuoden 1988 ensimmäinen tiedote-kirje joutui jonkun toimittamana Inarin kunnanjohtajan ja Lapin Kansan uutispäällikön työpöydille. Toisessa tiedote-kirjeessä Jaska kirjoitti ”Positiivista oli että Lapin Kansan lukijat saivat yllättävän tarkankin selostuksen siitä, mihin erämaakomitean työ oli johtamassa. Ikävää oli että liikkeemme komiteajäsen joutui hetkellisesti hölösuun maineeseen (täysin syyttä), mutta huonoon valoon saattoivat joutua myös puheenjohtaja Markkula ja aluemetsänhoitaja Veijola, koska he niin tarmokkaasti ja läpinäkyvästi väittivät kaiken kritiikin vääräksi ja metsätalouden vain yhdeksi rinnakkaiseksi erämaitten käyttömuodoksi.”

-Erämaaliikkeen edustaja Maire Puikko esitti komitean huhtikuun kokouksessa, että erämaametsissä ei hakkuuta tehtäisi, perustetavalta Ylä-Lapin hoitoalueelta ei pidä vaatia liiketaloudellista voittoa ja hakkuutavoite tulee alentaa Inarissa 208 000 m³:sta noin 100 000 m³:iin. Pj Markkula totesi että esitystä ei kukaan kannattanut, joten erämaakomitea jatkaa Veijolan esityksen pohjalta ja Puikko tekee mietintöön eriävän mielipiteen. Pj totesi, että tilanne on 17-1 Veijolan ehdotuksen puolesta.

-kokouksissa tehtiin selväksi, että jos tulee enemmän kuin yksi eriävä mielipide, muut metsätaloutta edustavat komitean jäsenet (8 hklöä) jättävät myös omat eriävät mielipiteensä ja silloin komitea hajoaa eikä erämaalakia saada. Näin saamelaisvaltuuskunnan ja SLL:n mahdolliset eriävät mielipiteet saatiin pelattua pois.

-Veijola liitti Kessin ja Hammastunturin alueet kokonaispaketiksi: jos jompaakumpaa laajennetaan tai alueita jätetään pois metsänkäsittelystä, tulee toista vastaavasti saman verran pienentää.

-Kessi-liikkeen Lehdistötiedoite 4.6.1988: ERÄMAAKOMITEAN NÄKÖKULMA LIIAN KAPEA

-Inarin Isyhdistyksen kannanotto Erämaakomitean työskentelystä

-Komitean viimeinen kokous 30.12.1988: Puikko jätti 15 sivuisen eriävän mielipiteen. Komitean jäsenet halusivat lyhentää sitä ”Ei pituutta haluta rajoittaa, vaan sitä mitä julkaistaan komitean mietintönä”, ”Maksimi sivumäärä saa olla 3 tai muuten mietintöön tulee lause ´koko eriävä mielipide löytyy ympäristöministeriöstä´”. Tällöin Puikko ilmoitti että on paras ottaa yhteyttä valtioneuvoston kansliaan ja kysyä eriävän mielipiteen esittäjän oikeuksia. Keskustelun jälkeen työvaliokunta pohti asiaa keskenään, soittamatta minnekään, ja päätti yksimielisesti julkaista koko eriävän mielipiteen, koska komitea ei ryhdy miksiäkään sensuuriksi.

-Eriävä mielipide Erämaakomitean mietintöön aluerajauksista ja erämaissa sallituista metsienkäsittelyistä. Komiteamietintö 1988:39, sivut 143-154.

ERÄMAAKOMITEAN MIETINNÖN JULKISTAMINEN JA TOIMINTAA SEN JÄLKEEN

-YM tiedotti 31.1.1989 klo 12 erämaakomitean mietinnön luovutuksesta ympäristöministeri Kaj Bärlundille. ”...erämaa-alueilla sallitaan yhteensä 57 500 hehtaarin alueella luonnonmukainen metsänhoito.”

-Erämaaliike tiedotti 31.1.1989 klo 13 ”ERÄMAALAKIA TARVITAAN – ERÄMAAMETSIEN HAKKUITA EI”

-SLL Esko Joutsamo toi esille mietinnön luovutustilaisuudessa 31.1.1989 ”...erämaiden eräiden osien uudenlainen metsänkäsittely voi näyttää tietä entistä paremmin monikäytön huomioon ottavalle metsänhoidolle muuallakin.”

-Lapin luonnonsuojelupiiri ry tiedotti 1.2.1989 ”ERÄMAAKOMITEAN TYÖ JÄI VAJAAKSI” Kritiikkiä mm. pienempien alueiden jättämisestä ulkopuolelle, rajauksista, hakkuista, hoito- ja käyttösuunnitelmat pitäisi vahvistaa ympäristöministeriössä eikä Lapin lääninhallituksessa kuten komitea oli ehdottanut.

-Vihreän liiton kannanotto ”ERÄMAAKOMITEA TUHOAA VIIMEISET ERÄMAAT” Kritiikkiä mm. hakkuiden sallimisesta, rajauksista ja erämaiden ulkopuolelle jätetyistä alueista (erityisesti Kessin alueella), hakkuiden uhasta saamelaiselinkeinoille ja saamelaiskulttuurin säilymiselle sekä metsämaan omistusoikeuden epäselvyys.

-Lapin Ispiiri kannanotto 1.2.1989: kiertoajan pidennys 300 vuoteen, uudistusalan koko enintään 5 ha, Kessin raja Paatsjokeen, Nimetönkaira liittää Hammastunturin erämaa-alueeseen, myös pienempiä alueita olisi tullut selvittää, hoito- ja käyttösuunnitelmien vahvistus YM:öön

-ILY kevätkuukokous 12.2.1989: ERÄMAAT SÄILYTETTÄVÄ: Vätsäri-Kessi-alue Paatsjokeen asti, Nimetönkaira liittää Hammastunturin erämaa-alueeseen, Muotkatunturin erämaa-alueeseen liittää Angelin puoleinen kulma joka jätetty pois, erämaa-alueiden metsät jätettävä hakkaamatta

-Kessi-liike Lausunto YM:lle Erämaakomitean mietinnöstä 1989, allekirjoitus Erämaaliikkeen puolesta Panu Raatikainen

-Erämaaliike jatkoi toimintaansa v.1989: Erämaa-aktiiveja (Laura Räsänen ja Maire Puikko) osallistui Luonto- ja Rauha -retkeen 28.6.-25.7. Ivalosta Kessin halki Sevettijärvelle ja edelleen Norjaan Kirkkoniemeen ja Neuvostoliittoon Nikkeliin, Montsegorskiin, Apatitiin ja Kantalahteen päättyen pohjoismaisten rauhan- ja ympäristöjärjestöjen ”Arktinen tulevaisuusfestivaali” -tapahtumaan 26.-28.7. Neuvostoliitto Murmansk.

-SLL ry ja Luonto-Liitto METSÄADRESSI Suomalaisen metsäluonnon puolesta, luovutus valtioneuvostolle 5.6.1989 (allekirjoituksia 220 000 ??)

-IHMINEN JA METSÄNRAJAN EKOLOGIA, Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen tutkimusretkiraportteja 20, Helsinki 1989, toim. Ari Lehtinen & Tapio Linna

-Kessinhammas nro 2 joulukuu 1989, jakelu lspiirien toimistot, kehitysmaakaupat, kasvisravintolat ym Helsingistä Rovaniemelle. Lehdessä Luonto & Rauha retkikunnan Kuolan niemimaan retkiraportti ja ilmansaasteiden vaikutuksista alueen kasvillisuuteen.

-Saksassa Robin Wood-tapahtumassa ”Säge weg von Lapplands Wildnis” (Sahat pois Lapin erämaista) vetoamus 11.12.1989

ERÄMAALAKI

-Erämaakomitean tekemä erämaalakiehdotus valtioneuvostossa tammikuussa 1990

-Kansalaisjärjestöjen ja tieteellisten seurojen erämaalähetystö tapasi eduskuntaryhmien edustajia 24.5.1990. Valtioneuvostolle luovutetun vetoamuksen erämaiden säästämiseksi oli allekirjoittanut 86 yhteisöä, joista 66 valtakunnallista. Vaativat muutoksia rajauksiin ja vastustivat metsätalouden harjoittamista erämaa-alueilla.

-Erämaalaki säädettiin ja astui voimaan 1.2.1991, 12 erämaa-aluetta: Käsivarsi, Tarvantovaara, Pöyrisjärvi, Muotkatunturi, Paistunturi, Kaldoaivi, Vätsäri, Tsarmitunturi, Hammastunturi, Pulju, Kemihaara, Tuntsa

-”Metsähallitus laatii erämaiden luonnonmukaisesti hoidettavien metsien käsittelyohjeet, jotka otetaan huomioon alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaa laadittaessa.” V.1992 OHJE ERÄMAA-ALUEIDEN LUONNONMUKAISESTI HOIDETTAVIEN METSIEN KÄSITTELYSTÄ

ERÄMAA-ALUEIDEN HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAT

-Lausunnot ja mielipiteet

TOIMINTAA LAIN SÄÄTÄMISEN JÄLKEEN

-LK:ssa juttu 8.4.1991 kun Erämaa-liikkeen aktivistit osoittivat mieltä Paatsjoen sillalla hakkuita vastaan, paikalla Teuvo Niemelä, Harald Helander ja Helanderin ystävä saksalainen luonnonsuojelijatohtori sekä Talaskangas-aktiivi Hannu Hyvönen ym.

JULKAISUJA

-Suomen metsätieteellinen seura: METSÄ SUOMALAISTEN ELÄMÄSSÄ -monitieteellinen seminaari 18.-19.12.1986. Silva Fennica vol.21, 1987

VILLI JA VAPAA METSÄ -raportti Suomen metsien luontaisesta rakenteesta ja dynamiikasta sekä mahdollisuuksista kehittää luonnondynamiikkaan perustuva metsänhoitomalli, Greenpeace Juho Pennanen 1994

Malli metsäalueen luonnonmukaisesta käsittelystä -julkaisu 1996 Greenpeace Juho Pennanen

METSÄ-LAPIN SUOJELEMATTOMAT METSÄERÄMAAT -julkaisu 2006, Greenpeace SLL, Luonto-Liitto, lakisääteisiin erämaihin rajautuvat tai lähellä olevat suojelemattomat vanhat metsät